

Miljøgodkendelse § 11

Lydersholmvej 28, 6270 Tønder

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	3
2	AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE	4
3	VILKÅR	5
	3.1. GRUNDFORHOLD	5
	3.1.1. Generelle forhold	5
	3.2. HUSDYRBRUGETS ANLÆG	6
	3.2.1. Energiforbrug	6
	3.2.2. Vandforbrug	6
	3.2.3. Affald	6
	3.2.4. Management og egenkontrol	6
	3.3. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	6
	3.3.1. Gødningsopbevaring og -håndtering	6
	3.3.2. Transport	7
	3.3.3. Driftsforstyrrelser og uheld	7
	3.3.4. Støj	7
	3.3.5. Skadedyr	7
	3.3.6. Ensilage	7
	3.3.7. Husdyrbrugets ophør	8
	3.3.8. Ammoniak	8
	3.3.9. Lugt	8
	3.3.10. Støv	8
	3.3.11. Husdyrgødning	8
	MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	9
	3.4. HUSDYRBRUGETS ANLÆG	9
	3.4.1. Stald og anlæg	9
	3.4.2. Landskabelige hensyn	10
	3.4.3. Energiforbrug	10
	3.4.4. Vandforbrug	11
	3.4.5. Affald	11
	3.4.6. Management og egenkontrol	11
	3.5. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	11
	3.5.1. Gødningsopbevaring og -håndtering	11
	3.5.2. Spildevand	12
	3.5.3. Transport	12
	3.5.4. Driftsforstyrrelser og uheld	12
	3.5.5. Støj	12
	3.5.6. Skadedyr	12
	3.5.7. Kemikalier og pesticider	13
	3.5.8. Olie og brændstof	13
	3.5.9. Ensilage	13
	3.5.10. Foder	13
	3.5.11. Lys	13
	3.5.12. Husdyrbrugets ophør	13
	3.5.13. Ammoniak	13
	3.5.14. Lugt	16
	3.5.15. Støv	16
	3.6. HUSDYRBRUGETS AREALER	17
4	HØRINGER	17

5 KLAGE VEJLEDNING.....17
6 REFERENCER 18

1 INDLEDNING

Erling Christensen har den 17. september 2014 søgt om miljøgodkendelse på Lydersholmvej 28.

Godkendelsen bygger på oplysningerne i ansøgningen nr. 62493, version 1 med tilhørende bilag.

Projektet er en ombygning af anlægget og ændring af produktionen til kvier fra Besøgslandbrug Søndergaarden, Parkvej 29 Visby.

Kontaktoplysninger:

Erling Christensen
Parkvej 29
Visby, 6261 Bredebro
Tlf.: 74783322
Mobil: 60226639
E-mail: erling@blsg.dk

Bedriftsoplysninger:

Besøgslandbrug Søndergaarden
CVR: 16189383
CHR: 49723

2 AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE

Tønder Kommune meddeler godkendelse til:

Husdyrproduktion:

Udvidelse fra 280 kvier (6-27 mdr.) til 480 kvier (6-27 mdr.) og 56 småkalve, svarende til en udvidelse fra 140 dyreenheder (DE) til 241 DE.

Projekterede anlæg:

Indretningen i eksisterende stalde tilpasses den nye produktion.

Udbringningsarealer:

Der indgår ingen arealer i projektet.

Afsætning af husdyrgødning:

Afsætning af 241 DE kvæggylle til biogasanlæg.

Godkendelsen er meddelt efter § 11 i husdyrloven¹.

Vi vurderer i kapitel 4, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget ved at anvende den bedst tilgængelige teknik, når husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet i ansøgning med tilhørende miljøredegørelse og efterlever vilkårene i kapitel 3.

Vi har vurderet at projektet ikke kan påvirke Natura 2000 områder væsentligt eller ødelægger plantearter, yngle- eller rasteområder for bilag IV arter. Vurderingen er foretaget efter §§ 7 og 11 i habitatbekendtgørelsen².

Hvor intet andet er nævnt, skal vilkårene være overholdt når godkendelsen tages i brug.

Der er givet 5 år til at udnytte godkendelsen, fordi udvidelsen er afhængig af en malkekvægudvidelse på Parkvej 29, og at det er kalvene herfra der skal flyttes til Lydersholmvej 28.

Husdyrbruget skal leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser uanset indholdet i denne godkendelse.

Afgørelsen kan skriftligt påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagevejledning fremgår af kapitel 6.

Per Hendriksen
Miljømedarbejder

Tønder, den 27. maj 2016.

3 VILKÅR

Godkendelsen meddeles på følgende vilkår:

3.1. GRUNDFORHOLD

3.1.1. Generelle forhold

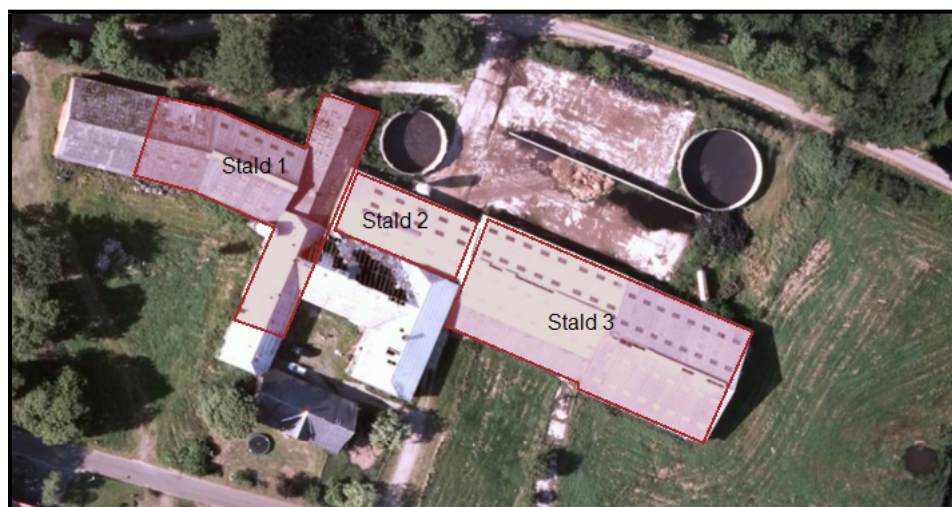
3.1.1.1. Denne godkendelse bortfalder hvis den ikke er udnyttet inden 5 år efter den er meddelt. Godkendelsen er udnyttet når bygge- og anlægsarbejder eller når udvidelsen eller ændringen af dyreholdet er påbegyndt. Dog med den forudsætning at den udnyttelse som er påbegyndt, færdiggøres i et rimeligt tempo, hvilket normalt vil sige at den skal være afsluttet inden for et år efter fristens udløb.

3.1.1.2. Husdyrbruget godkendes til et dyrehold på 480 kvier (6-27 mdr.) og 56 småkalve, svarende til 241 DE.

Dyrene skal opstaldes om anført i tabellen:

Nr.	Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal	DE
1	Stald 1	Dybstrøelse, Lang ædeplads med spalter	Kvier 6-27 mdr.	126	49
2	Stald 1	Sengestald med spalter	Kvier 6-27 mdr.	42	16
3	Stald 2	Dybstrøelse	Småkalve	56	17
4	Stald 3	Sengestald med spalter	Kvier 6-27 mdr.	312	158
I alt				536	141

Der tillades afvigelser i afgangsalder i stald 2 og 3, så længe det maksimale antal DE pr. staldafsnit ikke overskrides.

Figur 1: Placering af staldafsnit.

3.1.1.3. Projektet skal gennemføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet.

- 3.1.1.4. Et eksemplar af godkendelsen skal være tilgængeligt for de personer, der har ansvaret for husdyrbrugets daglige drift. Herudover skal driftspersonalet være gjort bekendt med godkendelsens indhold.

3.2. HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.2.1. Energiforbrug

- 3.2.1.1. Der skal anvendes lavenergibelysning i alle stalde på ejendommen,

3.2.2. Vandforbrug

- 3.2.2.1. Drikkevandssystemet skal vedligeholdes så vandspild minimeres.

3.2.3. Affald

- 3.2.3.1. Affald fra daglig drift, der ikke kan komme i dagrenovation, skal tages med til Parkvej 29, hvor det bortskaffes efter kommunens affaldsregulativ.

3.2.4. Management og egenkontrol

- 3.2.4.1. Der skal føres driftsjournal over følgende aktiviteter:
- Dyreholdets størrelse (årsproduktion).
  - Drift af f.eks. skrabere.
- 3.2.4.2. Oplysningerne skal gemmes i minimum 5 år.

3.3. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.3.1. Gødningsopbevaring og -håndtering

- 3.3.1.1. Inden udpumpning af gylle fra staldene skal det sikres, at gyllebeholderne kan rumme den udpumpede mængde gylle.
- 3.3.1.2. Påfyldning af gyllevogne, skal foregå under opsyn.
- 3.3.1.3. Hvis der forekommer spild skal det straks opsamles.
- 3.3.1.4. Der må ikke transporteres og pumpes gylle på lørdage samt søn- og helligdage.
- 3.3.1.5. Gyllebeholderen må ikke omrøres på lørdage, søn- og helligdage.

3.3.2. Transport

- 3.3.2.1. Transport af gylle, dyr og foder til og fra ejendommen skal ske indenfor normal arbejdstid, dvs. hverdage fra 06.00 til 20.00.

3.3.3. Driftsforstyrrelser og uheld

- 3.3.3.1. Der skal ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, straks ske alarmering til alarmcentralen på telefon 112, og igangsættes afværgeforanstaltninger, der kan begrænse forureningen af omgivelserne mest muligt.

3.3.4. Støj

- 3.3.4.1. Den eksterne støjbelastning fra husdyrbrugets bygningsparcel, herunder fra stalden og gyllebeholderen, må i ikke overstige følgende værdier, målt på nærmeste naboejendom med tilhørende udendørs arealer i tilknytning til boligen:

	Kl.	Midlingstiden	dB(A)
Mandag-fredag	07-18	8 timer	55
Lørdag	07-14	7 timer	55
Lørdag	14-18	4 timer	45
Søn- og helligdage	07-18	8 timer	45
Alle dage	18-22	1 timer	45
Alle dage	22-07	0,5 timer	40
Spidsværdi	22-07	-	55

De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lydniveauer i dB(A).

3.3.5. Skadedyr

- 3.3.5.1. Der skal udføres en effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med gældende retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium.
- 3.3.5.2. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester.

3.3.6. Ensilage

- 3.3.6.1. Ensilage skal opbevares på ensilagepladserne, eller bringes til ejendommen udefra.

3.3.7. Husdyrbrugets ophør

- 3.3.7.1. Ved husdyrbrugets ophør ryddes ejendommen for husdyrgødning, affald, døde dyr, spildevand, foder mv.
- 3.3.7.2. Ejendommens bygninger skal rengøres.

3.3.8. Ammoniak

- 3.3.8.1. I staldafsnit 3 skal der installeres automatisk skraber eller robotskraber.
- 3.3.8.2. Spalterne skal skrubes 6 gange hver dag.
- 3.3.8.3. Skraberens vedligeholdelse skal overensstemme med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.

3.3.9. Lugt

- 3.3.9.1. Kasseret ensilage skal opbevares overdækket med plast eller lignende for at forhindre lugtgener.
- 3.3.9.2. Den godkendte husdyrproduktion skal foretages jævnt fordelt over året.

3.3.10. Støv

- 3.3.10.1. Brug af halm til dybstrøelse må ikke give anledning til støvgener udenfor ejendommen.

3.3.11. Husdyrgødning

- 3.3.11.1. Husdyrgødningen skal fraføres ejendommen, enten til en godkendt modtager, eller til et biogasanlæg.
- 3.3.11.2. Der må ikke oplagres dybstrøelse på ejendommen, med undtagelse af den pågældende dag hvor stalden udmuges.

MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING

3.4. HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.4.1. Stald og anlæg

Dyrene opstalden i eksisterende bygninger på ejendommen.

Generelle lokaliseringskrav jf. § 6 i husdyrloven

Afstand fra staldanlæg til nærmeste naboer og byzone m.v.	Afstand / retning
Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde.	Mere end 1 km.
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende.	Mere end 1 km.
Nærmeste nabobeboelse	30 meter

I staldanlæg 1, der ligger indenfor 50 meter af nabobeboelsen, vurderes ændringen ikke at medføre forøget forurening. Fordi der ikke vil komme flere dyr, og at de ikke bliver tungere.

Generelle afstandskrav jf. § 8 i husdyrloven

Der opføres ikke nye anlæg i forbindelse med projektet.

BAT-niveau

Der opstaldes kvier på dybstrøelse med lang ædeplads i stald 1. det vurderes at fordelingen mellem ophold i dybstrøelsen og på ædepladser er omkring 70/30. dermed indgår kvierne med 88 stk. på dybstrøelse og 38 i gyllebaserede systemer i BAT beregningen.

Beregning af BAT-niveau

Tønder Kommune har fastlagt et BAT-emissionsniveau på 2479 kg N/år ud fra "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)". Alle stalde er eksisterende anlæg.
 Kvier på dybstrøelse: 88 stk. á 3,15 kg NH₃-N pr. årsopdræt = 277,2
 Kvier på spalter: 392 stk. á 5,36 kg NH₃-N pr. årsopdræt = 2101,2
 Småkalve: 17 DE á 55,93 kg NH₃-N pr. årsopdræt = 100,8
 I alt: 2479,2 kg NH₃-N.

Ansøgningen viser en totalemission for anlægget på 2335 kg NH₃-N.

BAT niveauet er dermed opfyldt. Niveauet er opfyldt ved at installere spalteskraber for alle kvierne i stald 3.

BAT-vurdering

Idet ammoniakemissionsniveauet for det ansøgte projekt er lavere end det fastlagte BAT-niveau, vurderer vi at projektet lever op til bedste tilgængelige teknik.

For at sikre at BAT-niveauet overholdes er der stillet vilkår 3.3.8.

3.4.2. Landskabelige hensyn

Husdyrbrugets anlæg ligger uden for

- Habitatområder
- Naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser m.v.
- Bevaringslandskaber
- uforstyrrede landskaber
- områder med særlig geologisk værdi
- rekreative interesseområder
- værdifulde kulturmiljøer og bevaringsværdige landsbyer
- kirkeomgivelser
- kystnærhedszonen
- lavbundsarealer
- skovrejsningsområder
- fredede områder
- beskyttede naturtyper
- standbeskyttelseslinje
- klitfredningslinje,
- skovbyggelinje,
- sø- og åbeskyttelseslinje,
- kirkebyggelinje,
- fortidsmindelinje,
- beskyttede sten- og jorddiger.

Husdyrbruget ligger inden for

- EF-Fuglebeskyttelsesområde
- Uforstyrret landskab

Da der ikke sker nybyggeri og kun mindre udvendige ændringer af det eksisterende anlæg, vurderes udvidelsen ikke at have indflydelse på det uforstyrrede landskab i området, ligesom det ikke påvirker arterne på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet. Projektet tilsidesætter ikke de landskabelige, kulturhistoriske, naturmæssige, geologiske, rekreative værdier i området.

Dermed er det kommunens vurdering, at de landskabelige værdier ikke tilsidesættes.

3.4.3. Energiforbrug

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Lavenergibelysning, naturlig ventilation, eftersyn og rengøring af ventilatorer samt temperatursyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation.

Der anvendes lavenergibelysning i stalde og lader, Dermed vurderes det, at der anvendes BAT med hensyn til energibesparende foranstaltninger.

3.4.4. Vandforbrug

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Iblødsætning af staldene inden vask, vask med højtryksrensere, brug af drikkekrug til opsamling af vandspild samt daglig inspektion og reparation af eventuelle lækager.

Drikkevandssystemet efterses i forbindelse med det daglige tilsyn af dyrene. Der anvendes drikkekopper og drikkekrug, der sikrer minimalt forbrug af vand. Der vaskes ikke stalde og maskiner på ejendommen. Der bruges ikke vand til malkeanlæg. Vi vurderer, at der anvendes BAT med hensyn til vandbesparende foranstaltninger.

3.4.5. Affald

Døde dyr afhentes efter behov af DAKA.

Der produceres kun minimale mængder affald fra produktionen. Hovedsageligt strik og pap affald. Affaldet tages med til Parkvej 29. Vi vurderer, at der tages tilstrækkelige hensyn til omgivelserne, og at mulighederne for genanvendelse og recirkulation udnyttes.

3.4.6. Management og egenkontrol

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Træning og uddannelse af medarbejdere, registrering af vand, energiforbrug og foder, affaldsdannelse. Vi vurderer at de ovenstående tiltag også er BAT med hensyn til management på kvægbedrifter. Under forudsætning af, at ejendommen drives på den beskrevne måde, vurderer vi, at der anvendes BAT med hensyn til management.

3.5. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.5.1. Gødningsopbevaring og -håndtering

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT

- at tilpasse gødningsmængden arealets størrelse og afgrødernes behov,
- at udsprede gødningen umiddelbart før afgrødernes maksimale vækst og optag af næringsstoffer forekommer,
- at undgå at sprede gødningen, når markerne er mættet med vand, er oversvømmet, frosne eller dækket af sne,
- Ikke at tilføre gødning til stejlt hældende marker,
- Ikke at tilføre gødning på arealer, der støder op til vandløb,
- at sprede gødning så at lugtgener mindskes,
- at opbevare gylle i stabile beholdere eller gyllelagune med låg/plastikdække eller flydelag.

Samtlige ovenstående punkter er implementeret i dansk lov.

Vi vurderer, at der er taget tilstrækkelig hensyn til omkringboende, så at gødningshåndtering og -opbevaring ikke er til væsentlig gene for omgivelserne. Vi vurderer at de anvendte udbringningsteknikker og opbevaring af husdyrgødningen lever op til BAT.

3.5.2. Spildevand

Spildevand fra produktionen udgøres af drikkevandsspild. Mængden af spildevand forventes ikke at ændre sig. Vi vurderer, at spildevandsforholdene er forsvarlige.

Afledning af husspildevand er ikke omfattet af denne godkendelse.

3.5.3. Transport

Størstedelen af transporterne er af foder, dyr, og gylle. Antallet af transporter forventes ikke at ændre sig som det ses i tabellen.

Vi vurderer at husdyrbruget i forbindelse med udvidelsen har taget de nødvendige hensyn til omgivelserne, men at transporterne i begrænset omfang kan medføre lugt-, støj- og støvgener. Der er derfor sat vilkår om at transporter skal foregå indenfor normal arbejdstid.

3.5.4. Driftsforstyrrelser og uheld

Den største risiko for omgivelserne er uheld med gylle. Enten overfyldning eller sprængning af beholder eller uheld i forbindelse med pumpning og transport af gylle.

Vi vurderer at der er taget tilstrækkelige hensyn til omgivelserne ved håndtering af husdyrgødning og affald.

3.5.5. Støj

De væsentligste støjkloder er brølende dyr og støj fra fanggitteret. Samt fra transporter og ved fodring på ejendommen.

For at sikre de nærmeste nabobeboelser mod væsentlige støjgener stilles der vilkår til det maksimale bidrag til den samlede støjbelastning og vilkår om at transporter skal foregå i bestemte tidsrum.

Vi vurderer, at støjen fra ejendommen vil være minimalt, og at der er taget tilstrækkelige støjmæssige hensyn til omgivelserne.

3.5.6. Skadedyr

Der vil på ejendommen blive foretaget en effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium. Husdyrbruget har indgået en privat sikringsordning mod rotter.

Det vurderes, at husdyrbruget vil sørge for god staldhygiejne, forsvarlig foderopbevaring, fjernelse af affald, foder og gødningsrester, så at skadedyrsangreb forebygges.

3.5.7. Kemikalier og pesticider

Der opbevares ikke kemikalier og pesticider på ejendommen.

3.5.8. Olie og brændstof

Der opbevares ikke olie og brændstof på ejendommen.

3.5.9. Ensilage

Ensilage medbringes fra Parkvej 29, men der er givet mulighed for at etablere ensilagestakke på pladserne, hvis behovet skulle opstå. Desuden er der givet mulighed for at omlæsse ensilage, græs eller møg og på pladserne, indenfor almindelig arbejdstid.

3.5.10. Foder

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT mht. foder: Anvendelse af foderplaner tilpasset dyrenes behov, foderanalyser samt mineralblandinger med lavt fosforindhold. Tønder Kommune vurderer at ovenstående tiltag også er BAT for kvægfodring. Kvier fodres i forvejen restriktivt i den periode de er på ejendommen. Vi vurderer, at det ansøgte lever op til BAT med hensyn til fodring, og at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille yderligere vilkår om anvendelse af BAT på foderområdet.

3.5.11. Lys

Der anvendes ikke udendørs arbejdslys på ejendommen. Vi vurderer, at der derfor ikke er baggrund for at stille vilkår, og at der er taget tilstrækkeligt hensyn til de landskabelige værdier og de omkringboende.

3.5.12. Husdyrbrugets ophør

Ved evt. ophør af husdyrproduktionen vil der enten ske det, at ejendommen overdrages med alt indhold til en anden husdyrproducent – eller anlægget bliver tømt for dyr og gødning, og rester af kemikalier samt andet affald, maskiner og andet materiel bliver bortskaffet efter kommunens affaldsregulativ.

Vi vurderer at der er taget tilstrækkelige hensyn til landskabet og forureningsfare ved ophør.

3.5.13. Ammoniak**Det generelle ammoniakreduktionskrav på anlægget.**

Kravet til begrænsning af ammoniakfordampningen opfyldes ved at der installeres spalteskrabere i den eksisterende stald 3. Samt at alt dybstrøelsen fjernes direkte fra ejendommen.

Beskyttelsesniveau for ammoniak på områder omfattet af husdyrlovens § 7.

Nærmeste kategori 1 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper inden for Natura 2000-områder, ligger ca. 850 m sydvest for anlægget. Det drejer sig om en næringsrig sø ved Sønderå. Der er foretaget en beregning, som viser at den totale deposition fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 0,7 kg N ha/år, da der er ikke er andre husdyrbrug ud over det ansøgte efter Bekendtgørelsens kumulationsmodel.

Nærmeste kategori 2 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder, ligger mere end 2 km væk. Der er foretaget en beregning på dette område, som viser at den totale deposition fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 1,0 kg N ha/år.

Nærmeste kategori 3 natur, ligger ca. 1 km nord for anlægget. Kategori 3 natur omfatter øvrige ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1 eller 2. Det er bl.a. heder, moser og overdrev omfattet af naturbeskyttelseslovens³ § 3 og ammoniakfølsomme skove. Beregningen viser at merdepositionen fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 1,0 kg N ha/år.

Beskyttelsesniveauet for ammoniakdeposition på § 7 natur, er derfor overholdt.

Ammoniakdeposition på Natura 2000-områder:

Sønder Ådal er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde (F63) og er dermed Natura2000-område. Sønderå er en del af Vidåsystemet, der udmunder i Vadehavet. Sønderå er omfattet af habitatområde H90 (Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen).

Vandløbet ligger i næsten naturligt leje, da det ikke er blevet udrettet under regulerings-kampagnerne i midten af 1900-tallet. Langs vandløbet ligger enge, som flere steder er blevet opgivet til landbrugsdrift indenfor de seneste årtier. På en 15 km lang strækning af Sønderå er der gennemført et af de største VMPII-projekter i Danmark, som omfattende ca. 251 hektar Vandløbsvedligeholdelsen er ophørt samtidig med at dræn og grøfter er blevet stoppet til. Det har forårsaget hyppigere og mere omfangsrige oversvømmelser, som på sigt vil fremskynde udviklingen af eng og sumpskov.

Udpegningsgrundlaget for Sønder Ådal er ynglefuglene Rørdrum, Sortterne, Rørhøg, Engsnarre, Hedehøg og Mosehornugle.

Rørdrum er en sjælden ynglefugl herhjemme, men yngler med sikkerhed på både Rømhøg og i Tøndermarsken. Den yngler i rørskov og sumpområder hvor der er vanddække, for at forhindre rovdyr i at nå frem til reden. Den har været i tilbagegang i mange år, hovedsageligt pga. afvanding og opdyrkning af sumpområder.

Sortternen har været i tilbagegang i mange år og har nu sit sidste ynglested i Sønderjylland i Hasberg sø som ligger i udkanten af Tøndermarsken.

Den yngler på høj vegetation på våde enge eller i søer og moser, hvor den er beskyttet mod prædatorer. Dræning, gødskning og tilgroning af dens levesteder anses for at være nogle af de væsentligste faktorer bag tilbagegangen. Sortternen er opført på den danske rødliste som truet og den har ugunstig bevaringsstatus.

Rørhøg yngler spredt i hele Tønder Kommune med Tøndermarsken som en af landet vigtigste lokaliteter. Rørhøgen har næsten været udryddet i

Danmark, men nu stabil med ca. 650 ynglende par på landsplan. Den yngler i rørskove ved søer og våde enge og fouragerer på enge og marker. Den største grund til at rørhøgen næsten blev udryddet var afvanding, dræning og opdyrkning af vådområder og engarealer. På nuværende tidspunkt er rørhøgen vurderet til at have gunstig bevaringsstatus, men ønsker man at forbedre vilkårene for den, skal der reetableres vådområder som tidligere er blevet drænet og opdyrket.

Engsnarre er en sjælden ynglefugl. Efter at være næsten helt forsvundet i 1970'erne, hovedsageligt pga. intensivering af landbrugsdriften, er den nu begyndt at stige i antal igen. Den foretrækker åbne kærmoser og områder med højt græs, som ikke høstes før sidst på sommeren. Bevaringstilstanden er vurderet til at være ugunstig. Den er så vidt vides ikke kendt som ynglefugl i Ballum Enge (Basisanalysen 2006), og projektet vurderes derfor ikke at påvirke bestanden i negativ retning.

Hedehøg er en meget sjælden ynglefugl i Danmark med en total bestand på ca. 40 par, hvor hovedparten yngler i Sydvestjylland. Ballum Enge er den vigtigste danske ynglelokalitet med 8-10 par (Basisanalysen 2006). Hedehøgen yngler før i moser og engområder, men findes nu næsten udelukkende i vinterafgrøder. Den er afhængig af store åbne enge og heder til fødesøgning. Bevaringsstatus vurderes som ugunstig og den er opført på den danske rødliste som truet. Den største trussel er drab af unger i forbindelse med høst med mejetærsker.

Mosehornugle er en meget sjælden ynglefugl, der ikke yngler i Danmark hvert år. Den yngler på strandenge og ådale med lav vegetation samt mose- og hedeområder. Den fouragerer på store åbne heder, moser eller strandenge. Reden placeres på jorden, ofte i en fordybning, og som regel i højt græs eller nær småbuske. Den danske bestand er aftaget gennem de senere år, den har ugunstig bevaringsstatus og er opført som truet på den danske rødliste. Tilbagegangen skyldes hovedsageligt tilgroning samt manglende eller for intensiv græsning af leveområderne.

Samlet vurdering for Sønder Ådal

Det tidligere nævnte VMPII projekt har medført at en stor del af de omkringliggende arealer til Sønder Å nu er våde og fugtige og ikke længere er i omdrift og/eller bliver drevet ekstensiv.

Rørdrummen, sortternen og mosehornuglen yngler ikke på nuværende tidspunkt i området, men VMPII projektet kan forhåbentlig medføre til, at de vender tilbage. Det vides ikke med sikkerhed om hedehøgen eller rørhøgen yngler i området.

Tønder Kommune vurderer, at luftbåren ammoniak ikke udgør en trussel for arterne på udpegningsgrundlaget. Der indgår ikke arealer i godkendelsen, derfor er effekterne på fuglebeskyttelsesområdet meget begrænsede.

Vi vurderer, at det ansøgte projekt ikke kan få negativ virkning på Natura 2000 området, herunder de arter og naturtyper, som området er udpeget for at beskytte.

Vi vurderer også, at det ansøgte projekt ikke i kumulation med andre projekter vil få negativ virkning som følge af ammoniakdeposition.

Vi forventer, at baggrundsbelastningen, som allerede har været faldende i en årrække, vil fortsætte med at falde de kommende år som følge af lovgivningsmæssige tiltag til begrænsning af ammoniakemission.

Tønder Kommune konkluderer, at det efter habitatbekendtgørelsen ikke er nødvendigt at foretage en miljøkonsekvensvurdering.

Ammoniakdeposition fra anlægget på områder omfattet af NBL § 3

Nordvest for anlægget, ligger der en sø, beskyttet efter NBL § 3. Søen er besigtiget i 2014, ikke fundet særligt kvælstoffølsomt.

It-ansøgningssystemets beregninger viser, at der ikke er en merdeposition på over 1,0 kg N/ha/år på søen. Vi vurderer derfor, at der ikke vil ske en tilstandsændring af naturområderne, som følge af udvidelsen af husdyrbruget.

3.5.14. Lugt

Der er i ansøgningsmaterialet foretaget en beregning af lugten efter henholdsvis den nye lugtvejledning⁴ og FMK-vejledningen⁵. Beregningen viser, at der inden for genekriteriet på 15 OU/m³ ikke ligger enkeltboliger, og at der inden for genekriteriet på 7 OU/m³ ikke ligger hverken samlet bebyggelse i landzone eller områder, der i en lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner eller lignende. Ligeledes viser beregningerne, at der inden for genekriteriet på 5 OU/m³ ikke ligger nogen byzone eller sommerhusområder. Der er foretaget en lugtberegning til 5 omkringliggende beboelser i forskellige retninger. Ved alle beboelserne er lugtgenerne overholdt. Det vurderes, på denne baggrund, at projektet overholder genekriteriet til alle nabobeboelser.

Ejendomme med landbrugspligt er ikke omfattet af det generelle beskyttelsesniveau. Det vil sige, at de ikke indgår i vurdering af, om der ligger enkeltboliger eller samlet bebyggelse inden for de beregnede geneafstande.

Figur 2: Beboelser, hvortil der er lavet lugtberegninger.

3.5.15. Støv

Den største kilde til støvgenerne skønnes at være interne transporter, håndtering af foder og halm. Der stilles vilkår om at driften ikke må medføre væsentlige støvgener.

3.6. HUSDYRBRUGETS AREALER

Der indgår ingen arealer i godkendelsen. Al husdyrgødning afsættes til biogasanlæg, eller anden godkendt modtager.

4 HØRINGER

Nabo- og partshøring

Tønder Kommune vurderer, at dem som skal partshøres i sagen er ansøger, ejere af jord der er med i projektet og ejere/lejere af bebyggelse der ligger inden for lugtkonsekvenszonen på 293 meter. De er derfor blevet orienteret om projektet og fået mulighed for at sende bemærkninger ind.

5 KLAGEVEJLEDNING

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Natur- og Miljøklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 500. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Natur- og Miljøklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Natur- og Miljøklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest mandag den 27. juni 2016.

Du kan vælge at få denne afgørelse prøvet ved domstolen. Retssagen skal være anlagt inden 6 måneder fra den dag afgørelsen er meddelt.

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte, at ændre vilkårene i tilladelsen eller helt at ophæve tilladelsen. Hvis tilladelsen udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

6 REFERENCER

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 868 af 3/7 2015 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

² Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, nr. 408 af 1. maj 2007

³ Lovbekendtgørelse nr. 951 af 3/7 2013 om naturbeskyttelse med seneste ændringer.

⁴ Vejledning om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug

⁵ Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, udgivet af FMK, 2. udgave